

ABD'nin Suriye'den Çekilmesi, İsrail'in Etkisi ve Türkiye'nin Sınır Güvenliği

Ali SEMİN

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Fırat'ın doğusuna askeri operasyon yapılmasına dair verdiği mesajlar Suriye'de Türkiye'nin terörle mücadele etmek konusunda kararlılığını bir kez daha gözler göstermiş oldu. Nitekim Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamasının ardından Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Savunma Bakanlığı Sözcüsü Robertson yaptığı açıklamada, "Türkiye'nin Fırat'ın doğusuna düzenleyeceği operasyon endişe vericidir. Askerlerimizi de tehlikeye atar" dedi. 14 Aralık tarihinde ise Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ABD Başkanı Trump arasında önemli bir telefon görüşmesi yapıldı. Görüşmeden yalnızca 5 gün sonra, 19 Aralık'ta da Trump, "Terör örgütü DAESH'i yendik. Suriye'de bulunan askerlerimizi geri çekeceğiz." açıklamasında bulundu. Trump'ın duyurduğu çekilme takvimine bakıldığında, diplomasi personellerini 24 saatte ve Suriye'de bulunan askerlerini ise 60-100 günde çekeceklerini açıkladığı görülüyor. Bu kapsamda iki soruya dikkat çekmek gerekir. Bunlar "ABD'nin Suriye'den çekilmesi belirtilen zaman diliminde gerçekleşecek mi?" ve "DAESH eylemlerine yeniden başlarsa Trump, ABD askerlerini çekebilecek mi?" sorularıdır. Bu iki önemli sorunun akıllarda karışıklık oluşturduğunu hissetmemek mümkün değildir. Her iki sorunun da cevabını vermek gerekirse, Trump gerek başkanlık seçimi

kampanyasında gerekse de seçimi kazandıktan sonra, önceliğinin Amerika olduğunu belirterek aşağı yukarı nasıl bir dış politika izleyeceğini gözler önüne sermiştir.

Bu nedenle Trump'ın önce Amerika ve sonra da küresel kartlar, stratejiler ve müttefikler üzerinde kurduğu hesapları incelediğimizde, artık Trumpli Washington'ın ne ağır maliyetli bir savaşa girmek ne de müttefiklerini korumak istediğini ifade edebiliriz. Trump, Amerika'nın çıkarlarını korumak amacıyla adete güvenlik şirketine dönüşen bir ABD vizyonunu çizmeye çalışmaktadır. Bir diğer ifadeyle Trump, Süper güç Amerika vizyonundan kaybetme lüksü olmayan Amerikan stratejisi oluşturmaya çalışmaktadır. Önemli bir iş adamı olması hasebiyle 45. Amerikan Başkanı'nın attığı adamlarında hem kendi çevresindeki siyasetçileri hem de müttefiklerini şaşırtması doğal karşılanmalıdır. Dolayısıyla Trump'ın verdiği kararların ilk önce zamanlamasına, maliyetine ve Amerikan çıkarlarına yansımalarına bakmak gerekmektedir. Neticede ABD,

özellikle George W. Bush döneminde uyguladığı süper güç-sert güç stratejisinden vazgeçmiş gibi yapmaktadır.

Nitekim 11 Eylül 2001 tarihinden bu yana ABD'nin Orta Doğu'da attığı adımlar, Washington'ın karşısına farklı güçlerin çıkmasına yol açmıştır. Örneğin Irak'ın işgali İran'ı güçlendirmiştir. Aralık 2010'da Arap ülkelerinde meydana gelen halk isyanları ve değişimlere destek veren Amerika ise Rusya'nın Orta Doğu'ya güçlü ve güvenilir bir aktör olarak geri dönüşüyle yüzleşmiştir. Trump, söz konusu gelişmelerin sandığa yansması sonucunda seçilen bir Amerikan Başkanı olarak eski hesaplaşmalardan ve ağır faturalardan kurtulmayı hedeflemektedir. Bu sebeple de Trump, DAES terör örgütüyle mücadelenin yalnızca ABD'nin olmadığını düşünmekle birlikte mücadeleyi küresel ve bölgesel aktörlere bırakmaya çalışmaktadır. Çünkü aslında ABD, uluslararası arenada ciddi düzeyde güven ve prestij kaybetmiştir. Bu bağlamda Trump'ın temel felsefesine baktığımızda, "Amerika kaybetmesin dünyayı ortak yönetelim" şeklinde bir doktrini hayata geçirmeye çalıştığını öne sürebiliriz. Trump'ın Suriye'den çekilmesi, bahse konu olan vizyonun bir emaresi olarak da okunabilir. Geline nokta dikkat çekmek gerekir ki; Trump, Suriye'den 100 günde geri çekilmek istese de etrafındaki karar alıcılar tarafından yalnız bırakılabilir. Böyle bir durumda Trump'ın kararlarının arkasında durup duramayacağını ise zaman gösterecektir.

ABD'nin Suriye'deki Temel Hedefleri

ABD'nin Orta Doğu'da üç temel stratejisi vardır. Bunlar enerji hatlarına hâkim olmak, İran-İsrail ve Arap camiasını dengelemek ve Körfez

ülkelerinin güvenliğini korumak şeklinde sıralanabilir. ABD'nin Orta Doğu'daki genel politikasını özele indirgeyerek Suriye stratejisini incelediğimizdeyse, Washington'un şu hedeflerinin bulunduğunu öne sürebiliriz:

“ABD'nin Orta Doğu'da üç temel stratejisi vardır. Bunlar enerji hatlarına hâkim olmak, İran-İsrail ve Arap camiasını dengelemek ve Körfez ülkelerinin güvenliğini korumak şeklinde sıralanabilir.”

1. Terör örgütü DAES'le mücadele etmek ve hem Suriye'de hem de Irak'ta örgütün varlığını sonlandırmak,
2. DAES'le savaştığı PKK terör örgütünün Suriye uzantısı olan PYD/YPG'ye ülkenin kuzeyinde ve kuzey doğusunda alan açarak özerk bir tampon bölge oluşturmak,
3. İran'ın Suriye'de Esed rejimine destek veren Şii milis güçlerine ve Lübnan'da bulunan Hizbullah'a askeri yardım gönderdiği koridoru kesmek,
4. Rusya'yı Suriye üzerinden Orta Doğu'da dengelemek,
5. Suriye'nin önümüzdeki dönemlerde federatif bir siyasi sisteme geçişini sağlamak.

Yukarıda belirtilen gelişmeler değerlendirildiğinde ABD, Fırat'ın doğusunda yalnızca PKK/YPG'ye alan açmamıştır. Aynı zamanda ABD'yle birlikte, terör örgütü YPG'nin kontrol ettiği Fırat'ın doğusunun petrol yataklarına da

hegemonyasını kurmuştur. Deyrizor'da bulunan en büyük el Omeer petrol yatağıyla beraber el Tank, el Verd, el Tim, el Cafre ve Konko petrol yatakları ABD ve YPG'nin kontrolindedir. Fırat'ın doğusunun diğer bir önemli etkisi ise, Irak ile Suriye'nin 600 km'lik sınır hattına yakın olması ve İran'ın bu bölgeden Hizbullah'a yardım ulaştırmasının önlenmesidir. Fırat'ın doğusunda bulunan Deyrizor'un Irak sınırına 30 km'lik uzaklıkta olması da jeopolitik olarak ABD ve YPG terör örgütü açısından oldukça stratejik ve hassas bir bölge olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Fırat'ın doğusunda Deyrizor iline bağlı olan Hecin, Şiife, Alt ve Üst Bağoz, Süse, Buhasan ve Albuhatır beldeleri ile çevrelerindeki bazı köylerin DAEŞ terör örgütünden tam olarak kurtarılmamıştır.

Fırat'ın Doğusu Neden Tehdit Altındadır?

Suriye İç Savaşı'nda ve bölgesel-küresel aktörler arasında yaşanan vekâlet savaşının yaklaşık sekiz yıldır süren bir sürecin ülkesel bağlamda kritik bölgeleri de ortaya çıkmıştır. Suriye'de Doğu Guta, İdlib ve Fırat'ın doğusu gibi stratejik bölgelerin jeopolitik ehemmiyeti anlaşıldıkça, ülkede vekâlet savaşında olan aktörler de doğrudan veya dolaylı olarak karşı karşıya gelmektedir. Bu nedenle Doğu Guta, Halep-İdlib (Türkiye, Rusya ve İran arasında müzakerelerle çözüm arayışında oldu) ve Menbiç ile Fırat'ın doğusu (Ankara-Washington ilişkilerinde) önemli kriz bölgeleri haline gelmiştir.

Türkiye; Doğu Guta, Halep ve İdlib'i Astana, Soçi, Ankara ve Tahran'da düzenlenen ikili ve üçlü zirveler aracılığıyla İran ve Rusya'yla görüşerek çözmüş veya ateşkes ilan edilmesini sağlamıştır. Hatta Birleşmiş Milletler (BM) Suriye

Temsilcisi De Mistora da söz konusu zirvelerin sonucunda Suriye'de üç garantör aktör olan Moskova, Ankara ve Tahran ile görüşerek Anayasa Komitesi için çalışmalarda bulunmuştur. Öte yandan Fırat'ın doğusu sadece Türkiye'nin sınır güvenliği açısından değil; Suriye'nin toprak bütünlüğü bakımından da kritik öneme sahiptir. Zira Suriye ekonomisinin neredeyse yüzde 70'inin YPG terör örgütünün kontrolünde olduğu görülmektedir. Söz konusu bölge, petrol ve doğalgaz yataklarının, tarıma elverişli toprakların ve su barajlarının bulunmasından dolayı en verimli Suriye toprakları olarak nitelendirilmektedir.

“ ABD'nin Fırat'ın doğusunda PKK/ YPG terör örgütüne askeri alan açmasına ek olarak bu bölgedeki hamlelerini diplomatik ve siyasi bir manevraya da dönüştürmesi mümkündür. Washington'un böyle bir adım atması halinde, orta vadede Suriye'nin kuzeyinde federatif bir yapının oluşma ihtimali yüksektir. ”

Ayrıca ABD'nin Fırat'ın doğusunda PKK/YPG terör örgütüne askeri alan açmasına ek olarak bu bölgedeki hamlelerini diplomatik ve siyasi bir manevraya da dönüştürmesi mümkündür. Washington'un böyle bir adım atması halinde, orta vadede Suriye'nin kuzeyinde federatif bir yapının oluşma ihtimali yüksektir. Diğer bir ifadeyle Fırat'ın doğusu, Suriye'nin toprak bütünlüğünün geleceği açısından kilit rol oynayacaktır. ABD, Suriye'de bulunan PKK/YPG terör örgütüne silah, askeri mühimmat, askeri eğitim ve danışmanlık sağlayarak âdete butik bir Amerikan kara gücü kurmuştur. ABD'nin YPG terör örgütüne ilk önce askeri daha sonra

da diplomatik destek verdiği aşikârdır. Bilhassa Fırat'ın doğusundaki Tanef Üssü'ndeki Amerikan askerleri, çoğunluğunu YPG'lilerin oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri'ne (SDG) askeri eğitim vermektedir. ABD'nin Fırat'ın doğusunda beş askeri üssü bulunmakta ve 2.000 Amerikan askeri görev yapmaktadır. Diğer yandan ABD Dışişleri Bakanlığı'nın eski Ankara ve Bağdat Büyükelçiliği görevinde bulunan James Jeffrey'yi Suriye'ye Özel Temsilci olarak atamasının ardından ABD'nin PKK/YPG'ye açık bir diplomatik destek sağladığını da göz önünde bulundurmak gerekir. ABD Jeffrey'yi Suriye Özel Temsilciliği görevine atadıktan sonra, PKK/YPG terör örgütünün SDG çatısı altında Cenevre görüşmelerine katılması için ciddi düzeyde çaba harcamıştır.

Suriye'de Değişen Dengeler ve İsrail

Trump'ın askerlerini geri çekeceğini açıklamasıyla birlikte, Suriye'de ABD'den boşalan bölgelerin kimin kontrolüne geçeceği tartışmalara yol açarken; aslında Amerikan askerlerinin çekilip çekilmeyeceği hususunun gündemde tutulması gerekmektedir. Trump'ın Suriye'den askerlerini geri çekeceği konusunda verdiği 60 ile 100 gün arasındaki sürenin Orta Doğu gibi karmaşık ve dengelerin an be an değişebildiği bir bölge için oldukça uzun bir zaman olduğu vurgulanmalıdır. Bu nedenle Trump'ın askerlerini geri çekme kararından sonra, bölgede oluşacak güç boşluğunu da kendisinin kontrol edebileceği aktörlere teslim edeceğini öngörmek gerekir. ABD, 2003 yılında Irak'ı işgal ettikten sonra, İsrail'in güvenliğini 1948-1967-1973 yıllarında üç büyük Arap-İsrail savaşına neden olan Pan-Arabizm veya Arap milliyetçiliğini zayıflatmak amacıyla Şii-Sünni mezhep çatışmasını körükleyen adımlar

atarak yeni bir ayrışma unsurunu ortaya çıkarmıştır. Ancak Washington Şii-Sünni gerilimi üzerinden Arapları bölerken; İsrail'in güvenliğini tehdit eden İran'ın Orta Doğu'da güçlenmesine yol açmış ve Tahran rejiminin desteklediği Lübnan'daki Hizbullah, Beyrut Hükümeti'nde etkili konuma gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında, ABD'nin hem Orta Doğu'da hem de Suriye'de Rusya'yı, İran'ı ve başta Hizbullah olmak üzere Şii milis güçleri dengelemesinin tek yolunun Arap milliyetçiliğini yeniden canlandırmak olduğunu söylemek mümkündür. Şu önemli noktaya dikkat çekmek gerekir ki ABD, İsrail'i hedef almayacak ve Suudi Arabistan'ın başını çektiği daha kontrollü bir Arap milliyetçiliğini inşa etmeye hedeflemektedir.

“ABD'nin Suriye'de PKK/YPG kartını İsrail'e bırakarak kendisinin de Türkiye dâhil herkes tarafından kabul gören siyasallaşmış bir Kürt kartı ile Suriye'nin kuzeyinde ve Fırat'ın doğusunda özerk bir yapılanmayı inşa etmeye yönelik bir plan izleyeceği ifade edilebilir. Nitekim Trump'ın geri çekilme kararıyla Suriye'yi bırakmadığı; ancak taktik ve strateji değiştirdiği gözlemlenmektedir.”

Yukarıda sözü edilen değerlendirmeler ışığında Trump'ın askerlerini geri çekip çekmeyeceği henüz netleşmemiştir. Böyle bir ortamda, Amerika Suriye'den gidiyor demek doğru bir yaklaşım değildir. Trump'ın yeni stratejisi, başta DAESH terör örgütü olmak üzere Orta Doğu'daki sorunların maliyetlerini bölgedeki aktörlerle paylaşmak üzerine kuruludur. Trump'ın temel doktrini, ABD hazinesinden para çıkmadan; tıpkı bölgesel ve küresel partnerleri gibi, az maliyetli süper güç olmanın yolunu aramaktır.

ABD'nin PKK/YPG Kartı, İsrail ve Türkiye'nin Terörle Mücadelesi

Trump'ın Suriye'den askerlerini geri çekeceği kararının ardından İsrail'in Washington'a tepki vermesi beklenirken; İsrail Başbakan Binyamin Netanyahu, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Kürtlere yönelik katliam düzenlemekle suçlamıştır. Aslında İsrail'in 2011 yılından bu yana uyguladığı Suriye politikasına bakıldığında, Esed rejiminin devam etmesini ve Suriye'nin iç savaşta olmasını istediği ifade edilebilir. Suriye İç Savaşı bağlamında İsrail'i tedirgin eden en mühim husus İran'ın ve Şii milis güçlerinin Suriye topraklarında etkin bir hale gelmesidir. Bu bağlamda İsrail'in Trump'ın çekilme kararından çok da rahatsız olmadığını söylemek mümkündür. Çünkü İsrail, PKK/YPG kartını ABD'den devralıp; bahsi geçen örgütü İran'a yakın milis güçler ve Hizbullah ile çatışmaya sevk etmeye çalışabilir. Bir Başka ifadeyle Amerikan askerlerinin çekilmesinin ardından PKK/YPG'nin MOSSAD tarafından eğitilerek vur-kaç stratejisine geçmesi şaşırtıcı olmayacaktır. ABD'nin Suriye'de PKK/YPG kartını İsrail'e bırakarak kendisinin de Türkiye dâhil herkes tarafından kabul gören siyasallaşmış bir Kürt kartı ile Suriye'nin kuzeyinde ve Fırat'ın doğusunda özerk bir yapılanmayı inşa etmeye yönelik bir plan izleyeceği ifade edilebilir. Nitekim Trump'ın geri çekilme kararıyla Suriye'yi bırakmadığı; ancak taktik ve strateji değiştirdiği gözlemlenmektedir.

ABD'nin Suriye'de strateji değiştirdiğinin emarelerini Trump'ın 27 Aralık tarihinde sürpriz bir ziyarette bulunduğu Irak'ın Enbar ilindeki Aynul Esed Amerikan üssünde yaptığı konuşmasında ortaya koymuştur. Zira Trump, Irak'tan üç önemli mesaj vermiştir. Söz konusu mesajlar şu şekilde sıralanabilir:

a) Trump, Irak'taki askerlerini geri çekmek gibi bir planının olmadığını belirtti. Bu mesaj, Trump'ın Irak'tan İran'ı dengeleyene kadar çekilmeyeceğini ve Tahran'ın Irak üzerinden Suriye'ye ve Hizbullah'a gönderdiği tüm askeri veya lojistik desteklerini engelleneceği anlamını taşımaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere ABD, Irak'ta İran'ın gücünü zayıflatmak için çaba harcamaya devam edecektir. İsrail ise Suriye topraklarında YPG/SDG üzerinden İran'ı dizginlemeye çalışacaktır.

b) Trump, "İhtiyaç duyulduğunda, Suriye'de bir şeyler yapabilmek için Irak'ı üs olarak kullanabiliriz." dedi. Bu nedenle Trump'ın askerlerini Suriye'den çekmesi hem Irak'taki Amerikan askerlerinin hem de Amerikan üslerinin sayısını artıracaktır. ABD'nin Irak'ta kuracağı askeri üslerin, İran'ın Irak topraklarını kullanarak Suriye'ye ve Hizbullah'a gönderdiği yardım koridorunu kontrol edebilecek stratejik bölgelere kuracağı öngörülebilir. Coğrafi ve stratejik olarak Irak'ın İran ve Suriye sınırlarına yakın olan Enbar, Sincar ve Erbil'in Harir bölgesinde yeni Amerikan üsleri kurabilir.

c) Trump'ın "DAEŞ'i Suriye'de yendik, Cumhurbaşkanı Erdoğan da DAEŞ'i yenmek istiyor ve yapacak." açıklaması oldukça dikkat çekicidir. Aslında Trump'ın buradaki en kafa karıştırıcı mesajı "DAEŞ'i yendik." cümlesidir. Trump'ın "yendik" mesajının tamamen Amerikan iç kamuoyuna yönelik olduğu açıktır. Burada "Eğer Amerika, DAEŞ terör örgütünü yenmişse; Trump neden Türkiye'nin DAEŞ ile mücadele etmesini istiyor?" sorusu akıllara gelmektedir. Bu husustaki sorular "ABD öncülüğünde DAEŞ ile mücadele etmek amacıyla 2014 yılının Eylül ayında kurulan Uluslararası Koalisyon Güçleri

varken; Türkiye neden sözü edilen terör örgütüyle savaşsın?" ve "Türkiye'nin ulusal güvenliği için DAESH mi; yoksa 35 yıldır mücadele ettiği PKK/YPG terör örgütü mü öncelikli tehdittir?" şeklindeki sorularla da çoğaltılabilir. Bütün bu soruların ise tek bir cevabı var: ABD'nin istediği, Türkiye'nin Suriye'de terörle mücadele konusunda tek odak noktasının terör örgütü PKK/YPG üzerinde olmaması ve DAESH ile de mücadele ederek gücünün bölünmesidir. Oysa Türkiye'nin DAESH terör örgütünü temizlemek gibi bir yükümlülüğü yoktur. Türkiye DAESH ile kendi sınırına yakın bölgelerde mücadele edebilir; ancak sınırını aşan bölgelerde DAESH ile savaşmanın uluslararası koalisyon güçleri tarafından yapılması gerekmektedir. Suriye'de DAESH ile Şam rejiminin, Rusya'nın, İran'ın, Fransa'nın, Almanya'nın ve koalisyon güçlerinde bulunan tüm ülkelerin mücadele etmesi gerekirken; sorumluluğun Türkiye'nin üzerine atılması doğru değildir. Türkiye'nin böylesi bir maliyetin altına girmemesi gerekmektedir. Ancak Türkiye'nin DAESH ile de mücadele ettiği yönünde açıklamalar yaparak Suriye'de PKK/YPG terör örgütünü Fırat'ın doğusundan ve Menbiç'ten çıkarması önemli bir taktiksel strateji olacağı da kabul edilebilir.

Yukarıda değerlendirilen gelişmeler ışığında vurgulanması gerekir ki; Türkiye'nin PKK/PYD terör örgütüyle mücadeledeki kararlılığı Amerikan askerlerinin Suriye'den çekilmesine bağlı olan bir durum değildir. Dolayısıyla Trump'ın askerlerini geri çekme kararının Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki YPG yapılanmasını göz ardı edeceği anlamını taşımamaktadır. Çünkü ABD'nin Suriye'nin kuzeyinde ve kuzeydoğusunda PKK/YPG için fiili bir yapı kurduğu ve kantonlar oluşturduğu göz önünde bulundu-

rulduğunda, Trump'ın asker çekme kararının Türkiye'nin sınır tehdidi algısı bakımından herhangi bir durumu değiştirdiği söylenemez. Yani PYD/YPG terör unsurları, Fırat'ın doğusundan çekilmediği sürece, Türkiye'nin terörle mücadele kapsamında oluşan tehdidin ortadan kaldırılması için sınırının ötesinde gerçekleştirdiği operasyonlara devam etmesi elzemdir.

Sonuç

Suriye'de 2018 yılında değişen dengelere dikkat edildiğinde, artık Esed rejimi ile Suriyeli muhalifler arasında bazı temasların başladığı ve Cenevre, Astana, Soçi gibi toplantılar düzenleme devrinin geçtiği söylenebilir. Hatta Esed'li Esed'siz geçiş süreci tartışmalarının de ortadan kalkarak yeni bir Suriye inşasına doğru gidildiği belirtilebilir. Yeni Suriye denkleminde, iki ya da ikiden fazla bloklardan oluşan güçler dengesi ortaya çıkmıştır. Astana Süreci'nden sonra gelişen Türkiye, Rusya ve İran üçlü ittifakının Suriye sahasında belli bölgelerde işbirliği yaparak başta ABD olmak üzere, ülkede bulunan batılı aktörleri dengelediği ortadadır. Ancak Trump, askerlerini geri çekme kararıyla birlikte Suriye'yi Rusya ve İran'dan kurtarma çabalarına girerek ülkenin yeniden Arap Dünyası'na geri dönmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Birleşik Arap Emirlikleri'nin Şam'daki büyükelçiliğini yedi yıl sonra tekrar açması, Bahreyn, Ürdün ve Mısır'ın Esed rejimiyle ilişkilerinin normalleşmesi için çabalar göstermesi oldukça anlamlıdır. Bahse konu gelişmeler, Suriye'de Arap milliyetçiliği eksenli yeni bir döneme girildiğinin habercisi olabilir.

Özellikle Mart 2019'da Tunus'ta düzenlenecek olan Arap Ligi zirvesine Esed rejiminin davet

edilmesi, Arap ülkelerinin Suriye'de izleyecekleri yol haritasını ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte Esed rejiminin yeniden Arap camiasına dönmesi durumunda bile, Rusya ve İran'ın Suriye'deki pozisyonunda değişiklik yaşanmayacaktır. Ancak Washington ve Moskova, bundan sonraki süreçte dolaylı olarak Arap ülkeleri üzerinden Türkiye'nin Suriye'de aldığı pozisyona karşı, yeni tepkilerin geliştirilmesine yönelik adımlar atabilir. Çünkü uluslararası ilişkiler ve uluslararası hukuk çerçevesinden bakıldığında Suriye'deki aktörlerin hiçbiri, birbiriyle tam anlamıyla müttefik değildir. Suriye haritasında konjonktürel bir düzen ortaya çıkmasından dolayı aktörlerin yalnızca işbirliğine gittiğini söylemek mümkündür.

“ Birleşik Arap Emirlikleri'nin Trump'ın geri çekilme kararından sonra, alalacele Şam'daki büyükelçiliğini aktifleştirmesinin bir diğer amacının da artık Suriye sahasında bulunan YPG'yle doğrudan temas halinde olmayı kolaylaştırmak olduğu ifade edilebilir. ”

Öte yandan Suriye'de oluşan konjonktürel yapıdan ötürü Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Mısır ve İsrail arasında gizli tutulan adı konmamış bir işbirliğinin oluştuğu görülmektedir. Söz konusu ülkelerin ortak tehdit algılarının İran'ın olduğunu da unutmamak gerekir. Fırat'ın doğusunda PKK/YPG ABD dışında Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin de finanse edebileceği unutulmamalıdır. Dahası Birleşik Arap Emirlikleri'nin Trump'ın geri çekilme kararından sonra, alalacele Şam'daki büyükelçiliğini aktifleştirmesinin bir diğer amacı-

nın da artık Suriye sahasında bulunan YPG'yle doğrudan temas halinde olmayı kolaylaştırmak olduğu ifade edilebilir.

Bu çerçeveden değerlendirildiğinde Türkiye'nin Suriye'de oluşmakta olan yeni denklem ve hesaplaşmalar netlik kazanmadan, Fırat'ın doğusuna düzenleyeceği sınır ötesi operasyonunu fazla zamana yaymadan başlatması elzemdir. Çünkü Trump, askerlerini geri çekeceğini açıklarken; Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve İsrail gibi yeni aktörlerin Suriye'de etkinleşeceği zeminini de hazırlamıştır. Suriye'deki dengelerden tedirgin olan İran, Türkiye'yle işbirliğini sıkılaştırmaya yönelirken; Rusya ise yerel, bölgesel ve küresel güçleri dengelemeye yönelik stratejilerini titizlikle uygulamaya koyacağı ifade edilebilir. Bu bağlamda Türkiye'nin Suriye'de oldukça dikkatli davranması gerektiği vurgulanmalıdır. Eğer Türkiye, Fırat'ın doğusuna düzenleyeceği askeri operasyonu fazla bekletirse, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) bölgeye girmesini engellemek amacıyla söz konusu bölgenin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) kararıyla güvenli ve uçuşa yasak bölge ilan edilebilir.

Zira ABD, bir yandan Suriye'den askerlerimi geri çekeceğini açıklayıp diğer yandan da Suriye'de işbirliği yaptığı aktörlerle ülkenin kuzeyi ve kuzeydoğundaki fiili bir durum için B planını uygulamaya çalışmaktadır. Aslında Türkiye için Trump'ın Suriye'deki askerlerini geri çekmesinden ziyade PKK/YPG/SDG'ye verdiği ağır silahların akıbeti oldukça önemlidir. ABD'nin PKK/YPG/SDG'ye verdiği 23 bin tır askeri silah, mühimmat ve lojistik desteğiyle birlikte üç yıldır sahadaki sayıları 30 bin civarında olduğu tahmin edilen teröristlere askeri eğitim verdiği

de bilinmektedir. Bu nedenle Washington'dan Suriye'deki Amerikan askerlerinin çekilmesine dair yaptığı açıklamalar, Türkiye nezdinde tatmin edici bulunmamaktadır.

Yakarıda belirtilen tüm gelişmelere dikkat edildiğinde; Trump'ın askerlerini Suriye'den geri çekme kararıyla ilgili yaptığı açıklamada, "DAEŞ'i Suriye'de yendik." demesi ve bu sözü söylerken "bitti" dememesi dikkat çekicidir. Aslında DAEŞ hem Irak'ta hem de Suriye'de yalnızca kontrol ettikleri kentleri kaybetmiş; ancak tamamen bitmemiştir. Hatta tahminlere göre, Irak'ta 15-17 bin ve Suriye'de de 14 bin kadar terörist gizli hücrelere çekilmiştir. Bu noktada DAEŞ'in yerli ve yabancı savaşçılardan oluşan bir örgüt olduğunun altı çizilmelidir. Dolayısıyla yabancı DAEŞ'çiler bitirilse de yerli DAEŞ'çilerin tamamen ortadan kaldırılması oldukça zordur. Örneğin günümüzde hala Irak'ın Kerkük iline bağlı Havice'nin merkezi gündüzleri Irak güvenlik güçlerinin geceleri ise DAEŞ'li teröristlerin kontrolünde olduğu bilinmektedir. Özetlemek gerekirse; ne Irak'ta ne de Suriye'de DAEŞ terörü bitirilebilmiş değildir. Üstelik ABD'nin Suriye'den tamamen çekilmesi ve bu bölgeyi İran-Rusya ikilisine bırakması Washington'ın Orta Doğu politikasıyla ters düşecek bir gelişmedir. Dolayısıyla Trump'ın Suriye ve DAEŞ kararı oldukça çelişkili ve belirsizdir. Nitekim Orta Doğu'da jeopolitik, jeostratejik ve jeoekonomik bağlamda önemli değişimlerin yaşanacağı hususunda ciddi emareler vardır. Bu bakımdan Türkiye'nin önceliği, sınır güvenliği ve PKK/YPG terör örgütüyle mücadele olmalıdır. Dahası Türkiye'nin ulusal çıkarlarını ve sınır güvenliğini koruyacak güçlerle işbirliğine gitmesinde fayda vardır. Çünkü Suriye, artık bir yıl önceki Suriye bile değildir.

“ Orta Doğu'da jeopolitik, jeostratejik ve jeo-ekonomik bağlamda önemli değişimlerin yaşanacağı hususunda ciddi emareler vardır. Bu bakımdan Türkiye'nin önceliği, sınır güvenliği ve PKK/YPG terör örgütüyle mücadele olmalıdır. Dahası Türkiye'nin ulusal çıkarlarını ve sınır güvenliğini koruyacak güçlerle işbirliğine gitmesinde fayda vardır. ”

BİLGESAM Hakkında

BİLGESAM, Türkiye'nin önde gelen düşünce kuruluşlarından biri olarak 2008 yılında kurulmuştur. Kar amacı gütmeyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşu olarak BİLGESAM; Türkiye'deki saygın akademisyenler, emekli generaller ve diplomatların katkıları ile çalışmalarını yürütmektedir. Ulusal ve uluslararası gündemi yakından takip eden BİLGESAM, araştırmalarını Türkiye'nin milli problemleri, dış politika ve güvenlik stratejileri, komşu ülkelerle ilişkiler ve gelişmeler üzerine yoğunlaştırmaktadır. BİLGESAM, Türkiye'de kamuoyuna ve karar alıcılara yerel, bölgesel ve küresel düzeydeki gelişmelere ilişkin siyasal seçenek ve tavsiyeler sunmaktadır.

Yazar Hakkında

Mart 2011'de BİLGESAM Ortadođu Araştırmaları Uzmanı olarak başlamış olduğu görevine, 1 Eylül 2015 tarihinden beri Araştırma Koordinatörü olarak çalışmalarına devam etmekte olan Ali Semin, Orta Doğu siyaseti, Türkiye'nin Ortadođu politikası, Türk-İrak ilişkileri, Irak'ın iç ve dış politikası, kuzey Irak'ın siyasi yapısı, Türkmenler, Iraklı Kürtlerin bölgesel ve küresel güçlerle ilişkileri, Körfez ülkeleri, İran, Suriye, Libya, Mısır, Tunus, Filistin sorunu, Hizbullah ve Hamas konularıyla ilgilenebilir. Semin, 2012 yılından itibaren Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler doktora programına devam etmektedir.